

Znaczenie informacji patentowej

DLACZEGO JEST TAK WAŻNA

Agnieszka Podrazik

Informacja patentowa posiada wartość szczególną. Nie ulega wątpliwości, że przede wszystkim jest informacją pewną i rzetelną. Istotną jej cechą jest aktualność oraz obszerność.

Jej szczególne walory polegają też na tym, że:

- aż 80% wiedzy technicznej zawarte jest w dokumentacji patentowej (źródło: European Patent Office)
- tylko 5-10% informacji technicznej zawartej w literaturze patentowej jest publikowane gdziekolwiek indziej (źródło: European Patent Office)
- informacja patentowa jest szczegółowa, usystematyzowana
- jest publikowana szybko (18 miesięcy od zgłoszenia)
- wskazuje obszary prawnie chronione.

Informacja patentowa **jest niezbędna do badania stanu techniki** i jej kierunków rozwojowych, spełniając w przedsiębiorstwie wiele ważnych zadań: odgrywa istotną rolę w planowaniu strategicznym przedsiębiorstwa, ułatwia określenie przyszłego kierunku rozwoju produktu, prowadzenie ukierunkowanej i spójnej polityki wynalazczo-racjonalizatorskiej w przedsiębiorstwie¹, konstruktorom – prace projektowe poprzez wskazywanie tych rozwiązań technicznych, które podlegają ochronie prawnej,

Wykorzystanie badań stanu techniki wpływa więc na:

- efektywne planowanie działalności R&D (unikanie duplikacji prac), wyznaczenie kierunku badań;

- podejmowanie decyzji o wejściu na rynek;
- określenie, które obszary nie są jeszcze dostatecznie „zajęte” przez firmy działające na rynku w określonej branży;
- identyfikację konkurencji lub potencjalnych partnerów.

Źródłami wiedzy do prowadzenia badań nad kierunkiem rozwoju techniki są:

- literatura patentowa (podstawowe źródło informacji),
- literatura ogólnotechniczna i specjalistyczna (podręczniki i artykuły o tematyce technicznej, normy, prospekty, katalogi itp.),
- materiały własne (opracowania własne, sprawozdania z praktyk zagranicznych, wystaw, targów).

Celem badania stanu techniki jest ujawnienie rozwiązań istniejących w określonej dziedzinie techniki, zarówno całościowych, jak i fragmentarycznych. Badanie stanu techniki powinno poprzedzać wszystkie prace naukowo-badawcze o charakterze technicznym. **Zakres czasowy**, jaki w takim badaniu przyjmujemy, zależy od stopnia dynamiki rozwoju danej dziedziny techniki; można przyjąć 5-6 lat dla dziedzin rozwijających się dynamicznie; nieco więcej – dla dziedzin rozwijających się wolniej.

Określając **zakres terytorialny** należy brać pod uwagę w pierwszej kolejności kraje produkujące w danych dziedzinach techniki.

Dla celów wyszukiwania informacji patentowej opracowano różne klasyfikacje patentowe:

- MKP (IPC) – Międzynarodowa Klasyfikacja Patentowa
- CPC – Cooperative Patent Classification, wspólna Klasyfikacja Patentowa EPO oraz USPTO
- UCLA – Klasyfikacja Patentowa USPTO
- FI-term – Klasyfikacja Patentowa Japońskiego Urzędu Patentowego

MKP obejmuje cały zakres wiedzy, w którym możliwe jest dokonywanie wynalazków, jest klasyfikacją rzeczową, opartą na układzie przedmiotowym. W MKP zastosowano podział na 8 działów, z których każdy obejmuje odrębny zakres wiedzy technicznej. Działy oznaczone są literami od A do H. Podstawowym celem stosowania klasyfikacji jest ułatwienie dostępu do informacji technicznej.

MKP służy do jednolitego klasyfikowania dokumentów patentowych i stanowi efektywny środek do wyszukiwania dokumentów

patentowych przez urzędy własności intelektualnej i innych użytkowników, przy badaniu nowości oraz ocenie poziomu wynalazczego zgłoszonych wynalazków

Kompletny symbol klasyfikacyjny stanowi połączenie symboli działu, klasy, podklasy i grupy głównej lub podgrupy np.: E21B 43/00 lub 43/20

gdzie: E – dział, 21 – klasa, B – podklasa, (43/00 – grupa główna, 43/20 – podgrupa) – grupa

International Patent Classification dostępna jest w języku angielskim i francuskim na stronie World Intellectual Property Organisation <http://www.wipo.int/classifications/ipc/en>, natomiast MKP jest dostępna w polskiej wersji językowej w internetowym portalu usługowym (IPU) UP RP <http://ipu.uprp.pl/ipcpub/>.

Cooperative Patent Classification (CPC) jest rozszerzeniem klasyfikacji ECLA, używanej do tej pory przez EPO. Zbudowana jest na schemacie MKP, zawiera około 250 000 haseł w porównaniu do 77 000 haseł w MKP i 160 000 w ECLA. Symbole CPC stosowane są w bazach danych, nie są natomiast zamieszczane na samych dokumentach patentowych.

Patentowe bazy danych

Aktualny i kompletny wykaz patentowych źródeł internetowych tak bezpłatnych, jak i komercyjnych zamieszczony jest na stronie internetowej Patent Information User Group <http://www.piug.org/vendors>

Najczęściej wykorzystywane bezpłatne bazy danych:

<http://pubserv.uprp.pl> – dokumentacja polska

<http://worldwide.espacenet.com> – dokumentacja międzynarodowa

<http://patentscope.wipo.int/search/en/search.jsf> – dokumentacja międzynarodowa i PCT

<http://depatisnet.dpma.de/DepatisNet> – dokumentacja niemiecka i międzynarodowa

Przykłady przeprowadzenia badań stanu techniki w patentowych bazach danych

Przykład 1. Kapsułki kawy do ekspresów

Na rynku kawy mamy prawdziwy przełom w postaci galopującego wzrostu sprzedaży kapsułek z kawą: pojedynczych hermetycznie zamkniętych porcji kawy do ekspresów ciśnieniowych

Słowa kluczowe: kapsułka, pojemnik, opakowanie, kawa, napój, ekspres do kawy, perkolacja

Klasy MKP:

A47J31/00 – urządzenia do przyrządzania napojów

B65D – pojemniki do magazynowania lub transportu przedmiotów lub materiałów

Przykład 2. Rękawice czyszczące

Rękawice z różnymi elementami

czyszczącymi. Elementy czyszczące to np. gąbki, szczotki, innego rodzaju przyklejane nakładki czyszczące przymocowane do całej rękawicy lub palców

Słowa kluczowe: rękawica, gąbka, szczotka, czyszczenie, mycie

Klasy MKP:

A41D 19/00 rękawice

A46B5/04 – oprawy wyrobów szczotkarskich – ukształtowane w postaci rękawicy lub palca

<http://patft.uspto.gov> – dokumentacja amerykańska

<http://www.google.com/patents> – dokumentacja amerykańska i EPO

<http://www.chinatradeoffice.com/index.php/ptsearch/> – dokumentacja chińska

<http://eng.kipris.or.kr/> – dokumentacja koreańska

http://www.ipdl.inpit.go.jp/homemeg_e.ipdl – dokumentacja japońska

Bazy komercyjne a bezpłatne

Bazy komercyjnych dostawców wyposażone są w dodatkowe funkcje, najważniejsze cechy, które należałoby wymienić to:

- wartość dodana – „value added data” dane bibliograficzne podlegają korekcie, posiadają rozszerzone tytuły i abstrakty oraz poprawioną klasyfikację/indeksowanie;
- zaawansowane funkcje wyszukiwawcze i narzędzia do analizy wyników, narzędzia do wyszukiwania wzorów chemicznych, „mapy” patentowe, analiza cytowań;
- zintegrowany dostęp do wielu różnych źródeł literatury patentowej i nie patentowej.

Najbardziej znane i wartościowe płatne bazy patentowe to: **TotalPatent firmy LexisNexis, Patbase firmy Minesoft, Orbit firmy Questel, Thomson Innovation firmy Thomson Reuters, Dialog firmy ProQuest, STN oraz CAS firmy STN.**

Prowadząc wyszukiwania w bazach danych należy pamiętać o stosowaniu odpowiednich operatorów. Wśród nich najważniejsze to:

- **operatory logiczne Boole'a:**
 - Boolean operator AND (część wspólna dwóch lub więcej terminów), umożliwia wyszukiwanie zbioru dokumentów zawierających obydwa terminy
 - Boolean operator OR (wyszukiwanie grupy dokumentów zawierających jeden lub więcej wskazanych terminów),
 - Boolean operator NOT (wykluczenie jednego lub więcej wskazanych terminów)

● **operatory wildcards:**

? zastępuje 0 lub 1 znak,

zastępuje obowiązkowo 1 znak,

* zastępuje nieograniczoną ilość znaków

Źródła literatury niepatentowej

Prowadząc poszukiwania stanu techniki warto pamiętać o licznych i łatwo dostępnych źródłach literatury niepatentowej jak chociażby WIPO Patent Landscape Reports, http://www.wipo.int/patentscope/en/programs/patent_landscapes/published_reports.html

Google Scholar <http://scholar.google.com> oraz SCIRUS <http://www.scirus.com>

Sieć ośrodków PATLIB – pomoc w prowadzeniu badań stanu techniki

W Polsce istnieje 27 Ośrodków Informacji Patentowej usytuowanych we wszystkich regionach Polski. Większość ośrodków funkcjonuje w bibliotekach szkół wyższych. W ramach współpracy UP RP zobowiązał się do bezpłatnego dostarczania dokumentacji patentowej i innych materiałów (w wersji drukowanej i elektronicznej).

Ośrodki ze swej strony zapewniają odpowiednią infrastrukturę i personel niezbędne do świadczenia usług informacyjnych. Usługi oferowane w ośrodkach informacji patentowej w Polsce to m.in. bezpłatna pomoc użytkownikom w prowadzeniu wyszukiwań w bazach danych, dostarczanie dokumentacji i literatury patentowej, prowadzenie badań patentowych oraz pomoc w procesie komercjalizacji patentów.

Agnieszka Podrazik

(Wystąpienie podczas szkolenia na AGH nt. skutecznej ochrony innowacji)

¹ K. Szatkowski, *Przygotowanie produkcji*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008

ESPACENET

– otwarte drzwi do literatury patentowej

Do lat dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia literatura patentowa dostępna była głównie w wyspecjalizowanych bibliotekach na wyższych uczelniach oraz oczywiście w urzędach patentowych. Ograniczało to w znaczny sposób dostępność do zawartej w niej wiedzy.

Baza pomysłów

W październiku 1998 roku Europejski Urząd Patentowy (EPO) uruchomił **system wyszukiwaczy espacenet** zawierający miliony dokumentów z Europy, Japonii i Stanów Zjednoczonych oraz publikowanych przez Światową Organizację Własności Intelektualnej (WIPO). Choć EPO nie był pierwszym urzędem patentowym udostępniającym zasoby w internecie – (amerykański urząd pierwszy udostępnił opisy patentowe poprzez Internet już w grudniu 1994 r.), stworzenie espacenet'u było przełomowym wydarzeniem w „świecie patentów”.

EPO zrewolucjonizował dostęp do międzynarodowej literatury patentowej. Wiedza techniczna zawarta w opisach stała się powszechnie dostępna, a miliony dokumentów zostały uwolnione z trudnodostępnych bibliotek, co zmieniło na zawsze znaczenie literatury patentowej w rozwoju techniki. Wynalazcy i przedsiębiorcy nie są już zmuszeni do pokonywania dużych odległości do zapoznania się z tą literaturą, a studenci, bibliotekarze i naukowcy są w stanie przeprowadzić badanie stanu techniki

za darmo zamiast używać drogich komercyjnych baz patentowych.

EPO ciągle unowocześnia espacenet, dodając nowe funkcjonalności. Dzięki temu espacenet określony jako „baza pomysłów” jest ciągle czołowym narzędziem do prowadzenia poszukiwań w literaturze patentowej.

Na koniec 2012 roku baza espacenet zawierała około 80 milionów dokumentów patentowych z ponad dziewięćdziesięciu urzędów udzielających praw wyłącznych. Jest to jeden z największych zbiorów literatury technicznej dostępnych w Internecie. W zasobach literatury patentowej dostępnej w Internecie znajdują się opisy zgłoszeń patentowych, opisy patentowe, opisy wzorów użytkowych, a także sprawozdania o stanie techniki dla zgłoszeń. Większość dokumentów jest dostępna w formacie PDF. EPO udostępnia również stan prawny praw wyłącznych oraz dane rodziny patentów.

Wyszukiwanie inteligentne

System wyszukiwaczy espacenet umożliwia trzy rodzaje wyszukiwań – inteligent „smart